

РОЛЬ КООПЕРАТИВІВ У ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

А. В. Лесь, к. е. н.

Житомирський національний агроекологічний університет

Визначено шкідливість впливу сільського господарства на довкілля, а також вплив забруднення навколишнього середовища на якість продукції галузі. Запропоновано напрями екологічної діяльності обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів.

Постановка проблеми. Екологічні проблеми, що зумовлені надмірними навантаженнями на природні системи внаслідок зростання масштабів діяльності людини, поглиблюються через недотримання вимог безпеки виробництва. Зокрема у сільському господарстві врахування екологічних обмежень не стало обов'язковою нормою роботи кожного керівника. Сільське господарство має більший вплив на природне середовище ніж будь-яка інша галузь народного

господарства, насамперед через використання значного просторового ресурсу, застосування засобів хімізації тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняні науковці зробили вагомий внесок у становлення національної екологічної політики. У працях таких вчених, як О. Ф. Балацький, О. О. Веклич, Т. П. Галушкіна, З. В. Герасимчук, Л. Є. Купінець, Я. В. Коваль, Л. Ф. Кожушко, В. С. Кравців, Л. Г. Мельник, В. С. Міщенко, В. І. Павлов, І. М., Синякевич, П. М. Скрипчук, Ю. І. Стадницький, М. А. Хвесик, Є. В. Хлобистов Г. В., Черевко та ін. Однак, пропонуємо розглянути дану проблему у контексті визначення екологічної місії сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Мета та методика дослідження. Метою дослідження є визначення екологічних проблем у сільському господарстві для ідентифікації екологічної місії сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. У процесі дослідження використано метод індукції та дедуції для пошуку, збору, систематизації, аналізу та узагальнення інформації щодо екологічних проблем у сільському господарстві.

Виклад основного матеріалу. Виникнення екологічних проблем пов'язують із функціонуванням галузей національної економіки, серед яких, насамперед, слід виділити сільське господарство. Сільськогосподарська галузь є життєво необхідною, оскільки за її рахунок формується понад 80 % фонду споживання [3]. Водночас сільськогосподарське виробництво є найбільш природомістким та спричиняє значне забруднення довкілля. Ведення сільського господарства передбачає поєднання всіх трьох елементів довкілля (землі, води, повітря). Земельні ресурси є основою матеріального виробництва і духовного розвитку суспільства. Від характеру і рівня ефективності використання землі залежить розвиток продуктивних сил, масштаби виробництва і добробут народу. Земельні ресурси необхідні всім галузям національної економіки, однак їх роль у різних сферах суспільного виробництва є не однаковою. Якщо в промисловості, крім добувної, земля є лише просторовим базисом, то в сільському господарстві вона – головний засіб виробництва.

Роль землі в сільськогосподарському виробництві визначається тим, що їй притаманна специфічна унікальна властивість – родючість. Завдяки цій властивості земля активно впливає на процес сільськогосподарського виробництва. Родючість визначається здатністю ґрунту нагромаджувати й утримувати вологу та забезпечувати нею рослини, нагромаджувати і трансформувати поживні речовини в доступній для рослин формі, а також забезпечувати доступ кисню в зону кореневої системи рослин, тобто здійснювати аерацію [1].

Сільське господарство є однією з найбільш водоемних галузей за об'ємом використаної води, що забирається з водних джерел та за безповоротними її втратами. На сільське господарство припадає 26 % обсягів загального і 45% обсягів безповоротного водокористування в країні. Підземні води широко використовуються для водопостачання населення, тваринницьких ферм і для зрошування земель [3].

Шкідливість впливу сільського господарства на природне навколишнє середовище зумовлена, насамперед, використанням у рослинництві необґрунтованих обсягів хімічних засобів захисту рослин та мінеральних добрив. Використання великогабаритної, важкої, застарілої техніки спричиняє ущільнення ґрунтів. Недотримання науково-обґрунтованих систем ведення землеробства призводить до деградації ґрунтів та зниження рівня ґрунтових вод.

Відтак, стає зрозумілим, що: по-перше, через некоректне ведення сільського господарства можна зруйнувати цілісність екологічних систем; по-друге, використання інтенсивних методів ведення сільського господарства зумовлює розрив взаємодії всіх елементів довкілля. Тому очевидним є те, що продовження ведення інтенсивного сільського господарства може підвищити ступінь ризику поглиблення екологічної катастрофи.

Слід зазначити, що сільськогосподарське виробництво в свою чергу потерпає від негативних впливів оточуючого середовища (рис. 1).

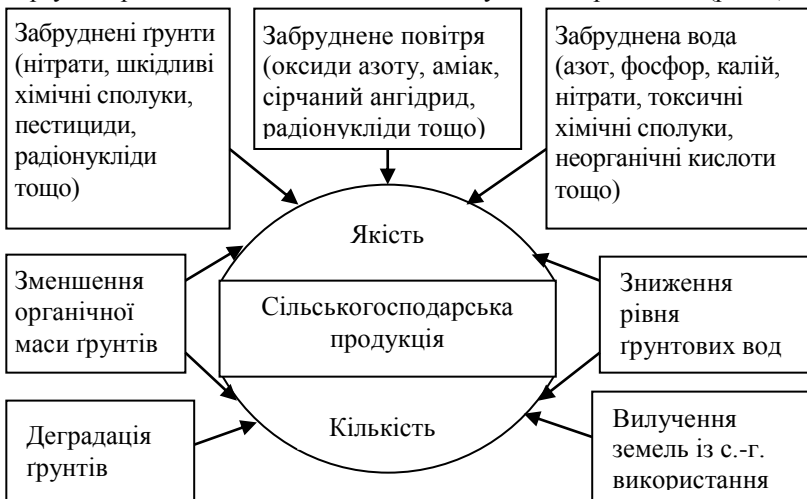

Рис. 1. Шкідливий вплив антропогенного середовища на якість сільськогосподарської продукції

Джерело: власні дослідження.

У сільському господарстві виділяють два напрями природоохоронної діяльності: 1) охорона навколишнього природного середовища і всіх його елементів від негативного впливу сільськогосподарського виробництва; 2) охорона продукції сільського господарства від шкідливого впливу антропогенного навколишнього середовища. Отже, для збереження об'єктивного екологічно стабільного стану навколишнього природного середовища, вкрай важливим є контроль за дотриманням природоохоронних норм. Вирішення таких проблем має бути враховано і при формування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Висновки. На якість та кількість виробленої у сільському господарстві продукції може негативно впливати будь-яка некоректна діяльність людини. Натомість, сільськогосподарська галузь може спричиняти значний негативний вплив на довкілля за рахунок природомісткості. Відтак, стає зрозумілим, що екологічна місія обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів має полягати, по-перше, у підтримці стійкості екосистем, по-друге, у виробництві екологічно безпечної продукції галузі. Однак, розроблення будь-яких програм потребує певного наукового обґрунтування.

Список використаних джерел

1. Буркинський Б. В. Природопользование : основы экономико-экологической теории / Б. В. Буркинський, В. Н. Степанов, С. К. Харичков. – Одесса : ИПРЭИ НАН України, 1999. – 350 с.
2. Зіновчук Н. В. Екологічна політика в АПК: економічний аспект / Н. В. Зіновчук. – Львів : Львівський держ. аграр. ун-т, ННВК «АТБ», 2007. – 394 с.
3. Мордвінов О. Г. Управління аграрним природокористуванням умовах ринкової трансформації : монографія / О. Г. Мордвінов. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 344 с.
4. Органічне сільське господарство та його розвиток в умовах кооперації / [Н. В. Зіновчук, В. В. Зіновчук, О. В. Скидан та ін.]; за ред. Н. В. Зіновчук. – Житомир : Рута, 2011. – 160 с.